

المختصر في صفة العمرة وأحكامها
(الجمعية)

مختصری در مورد روش عمره و
احکام آن

مختصری در مورد روش عمره و احکام آن

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين. الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

اما بعد:

این رساله مختصر در مورد روش ادای عمره، احکام و آداب آن است، که در آن سعی نمودیم بیشتر آنچه عمره کننده به آن نیاز دارد بیان کنیم.

از الله متعال می خواهیم این تلاش ها را خالص برای وجه اکرمش پذیرفته و به واسطه آن، عموم مسلمانان را بهره مند سازد. کمیته علمی انجمن خدمت رسانی محتوای اسلامی به زبان های گوناگون

پیشگفتار

اول: شرایط پذیرش عبادت

عبادت نزد الله متعال پذیرفته نمی شود، جز به دو شرط: اخلاص، یعنی قصد انجام آن برای رضای الله و سرای آخرت باشد، الله متعال فرمودند:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾،

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾¹،

و آنان فرمان نیافتند جز اینکه الله را عبادت کنند در حالی که دین [خود] را برای او خالص گردانند. [البینه: 5].

¹ یعنی: روی آوردن به او و عبادت او، روی گرداندن از هر چیز دیگر. تفسیر سعدی (ص 538)

و رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: « إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى ».

"کلیه ی اعمال بستگی به نیت دارد، و برای هر فردی آنچه که نیت کرده حاصل می گردد.¹

پیروی از پیامبر صلی الله علیه وسلم در گفتار و عمل، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: "من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد" «کسی که در دین ما نوآوری کند که در آن نباشد، پس آن مردود است».² و در روایت مسلم (1718): "من عمل عملا ليس عليه أمرنا فهو رد".

هر کسی کاری (جدیدی) کند که جزو امر (دین) ما نباشد، آن کار مردود است.³

دوم: حکم یادگیری روش عمره و احکام آن

هرکس می خواهد عبادتی را برای الله متعال انجام دهد، باید سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم را در آن بیاموزد، تا عملش مطابق سنت باشد، پیامبر صلی الله علیه وسلم مردم را به پیروی از خود تشویق می کردند؛ مالک بن حویرث رضی الله عنه روایت می کند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: "صلوا كما رأيتموني أصلي" «نماز بخوانید همانگونه که من را دیدید نماز می خوانم».⁴

¹ بخاری، در شماره (1)، و مسلم در شماره (1907) روایت نموده اند.

² بخاری در شماره (2697)، و مسلم در شماره (1718) روایت نموده اند.

³ مسلم در شماره (1718) روایت نموده است.

⁴ بخاری، به شماره (6008) روایت کرده است.

و از جابر رضی الله عنه روایت است که میگوید: پیامبر صلی الله علیه وسلم را در روز عید قربان دیدم که بر مرکب خود سنگ میزد و می فرمود: "لَتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ؛ فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ". مناسک خود را از من بیاموزید، شاید پس از این حج، دیگر حج نکنم.¹

سوم: فضیلت عمره

عمره دو نوع فضیلت دارد: عام و خاص.

فضیلت عام:

از ابو هریره رضی الله عنه روایت است گفت: که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (العمره إلى العمرة كفارة لما بينهما، والحج المبرور ليس له جزاء إلا الجنة).

یک عمره تا عمره بعدی، کفاره گناهان میان آنهاست و حج مبرور (مقبول)، جز بهشت پاداشی ندارد.²

از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم فرمودند: «تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ حَبَثَ الْحَدِيدِ، وَالذَّهَبِ، وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجِّ الْمَبْرُورِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ».

¹ مسلم، در شماره (1297) روایت کرده است.

² بخاری، در شماره (1773)، و مسلم، در شماره (1349) روایت نموده اند.

« حج و عمره را پیهم ادا نمایید، چون فقر و گناه را از بین می‌برد، همان‌گونه که کوره آلودگی‌ها را از آهن و طلا و نقره می‌زداید، و برای حج قبول شده پاداشی جز بهشت نیست.²¹»

فضیلت خاص در رمضان:

از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «عمرة في رمضان تقضي حجة معي»³ «عمره در رمضان برابر با حج کردن در کنار من است».

روش ادای عمره

اول: احکام میقات‌ها

میقات‌ها: مکان‌هایی است که پیامبر صلی الله علیه وسلم برای کسانی که می‌خواهند به حج یا عمره بپردازند از آنجا احرام کنند، تعیین کرده است.

هر کس از یکی از آنها به قصد حج یا عمره بگذرد: باید از آنجا احرام کند، و برای او جایز نیست بدون احرام از آن عبور نماید.

هر که از این میقات‌ها به مکه نزدیکتر باشد: میقات او همان مکان اوست؛ برای حج و عمره از همانجا احرام می‌نماید.

ساکنان مکه برای حج از مکه و برای عمره از حِل (مانند تنعیم) و مانند آن محرم می‌شوند.

¹ ترمذی، به شماره (810)، و نسائی، به شماره (2631) روایت نموده اند.

² محل آتش آهنگر و زرگر. التمهید از ابن عبد البر (102/15)

³ یعنی: معادل حجی با من است چنانچه در روایت دیگر آمده است.

و کسی که در هواپیما باشد: چون به میقات نزدیک شود احرام می کند، پس قبل از رسیدن به میقات، لباس احرام را آماده کرده و می پوشد، و چون به آن رسید، بلا فاصله نیت احرام می کند، و نباید آن را به تأخیر بیندازد تا در فرودگاه فرود آید، به دلیل سرعت هواپیما و از ترس فوت مکان تلبیه، و برای احتیاط قبل از رسیدن به میقات تلبیه نماید؛ برای سرعت هواپیما.

دوم: روش انجام احرام و احکام آن

برای کسی که قصد احرام بستن دارد، اعمال ذیل را باید انجام دهد:

غسل کردن: برای مردان و زنان (حتی زنان حائض و نفساء) سنت مؤکد است.

عطر زدن: مردان بهتر است با بهترین عطرهایی که دارند (مثل عطر چوب عود) به سر و محاسن خود بزنند. باقی ماندن بوی عطر پس از احرام اشکالی ندارد. اما زنان نباید از عطرهایی که بو دارد استفاده کنند تا نامحرم آن را احساس نکنند.

پوشیدن لباس احرام: برای مردان، پوشیدن «إزار» (لنگ) و «رداء» (چادر) سفید، پاک یا جدید سنت است. زنان می توانند هر لباس غیر آراسته و ساده بپوشند، اما نباید نقاب (پوشش صورت) یا دستکش بپوشند. آنها می توانند صورت و دستان خود را با پارچه های غیر از نقاب بپوشانند.

احرام پس از نماز مشروع (چه فرض یا نافله) باشد، و این عمل واجب نیست.

و می گوید: (لبیک اللهم عمرة)، ولی اگر برای کسی دیگر عمره می کند باید بگوید: (لبیک اللهم عمرة عن فلان).

شرط کردن در احرام (در صورت ترس از مانع): اگر احتمال می رود مشکلی او را از اتمام مناسک بازدارد، هنگام احرام این شرط را بگوید: «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عَمْرَةَ، وَإِنْ حَبَسَنِي حَابِسٌ فَمَجِّلِي حَيْثُ حَبَسْتَنِي». اگر این شرط را بگذارد و مانعی پیش آید، از احرام خارج می شود و هیچ کفاره ای بر او نیست.

سپس پیوسته تلبیه را تکرار کند: «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ»، مردان با صدا بلند می گویند و زنان نیز. اگر در حضور نامحرمی نباشند. می توانند بلند بخوانند. بر مُحْرِم سزاوار است که به ویژه در هنگام تغییر حالات و زمان ها (مانند بالا رفتن از بلندی، فرود آمدن به دره، فرارسیدن شب یا روز) تلبیه را زیاد تکرار کند.¹

تلبیه در عمره از زمان احرام تا آغاز طواف مشروع می باشد. محرم باید مواظب باشد تا زمانی که از احرام خارج نشده است در محرمات احرام واقع نگردد.

سوم: روش ادای طواف

هنگام ورود به مسجد الحرام، مستحب است پای راست را اول پیش کند و دعای دخول مسجد را بگوید، و صحیح ترین روایت در

¹ وقتی انسان می گوید: «لَبَّيْكَ» یعنی «ای پروردگار! در برابر فرمان تو حاضر و مطیع» و نشان دهنده پاسخ پیوسته بنده به پروردگار و التزام به اطاعت اوست.

«إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ»: تمام ستایش و نعمتها از آن توست. «حمد» به معنای توصیف الله با کمالاتش همراه با محبت و تعظیم است، و «نعمت» هر خیری است که الله به بندگانش عطا می کند. «وَالْمُلْكَ»: یعنی فرمانروایی تنها از آن الله است. «لَا شَرِيكَ لَكَ»: هیچ کس در ذات، صفات، مالکیت، آفرینش و پروردگاری شریک الله نیست.

برگرفته از مجموع فتاوا و رسائل ابن عثیمین (جلد ۲۲، ص ۹۶)، به صورت خلاصه.

این زمینه گفتن: «اللهم افتح لي أبواب رحمتك» (الهی درهای رحمت را به روی من بگشا) می باشد.

پیش از شروع طواف، تلبیه گفتن را قطع کند، و اضطباع کند. و طریقه اضطباع اینست که وسط رداء را زیر بغل راست گذاشته و دو سر آن را روی شانه چپ بیندازد، این حالت فقط در زمان طواف است و پس از آن رداء را به حالت عادی بر می گرداند؛ زیرا محل اضطباع فقط طواف است.

به سوی حجر الاسود رفته، آن را با دست راست لمس کرده و ببوسد، اگر بوسیدن آن ممکن نبود، آن را با دست لمس کند و دستش را ببوسد، اگر با دست ممکن نبود، با چیزی که با خود دارد لمس کند چوب یا چیزی شبیه آن را ببوسد، و اگر برایش مقدور نباشد، باید رو به حجر الاسود نموده و با دست خود به آن اشاره کند و آن را نبوسد، ولی بهتر است سبب اذیت مردم نگردد و خود اذیت نشود. و هنگام استلام حجر الاسود و یا با دست اشاره کردن بسوی آن باید بگوید: «الله أكبر».

سپس سمت راست برود و خانه کعبه را در سمت چپ خود قرار دهد، هرگاه به رکن یمانی رسید آن را لمس نموده بدون بوسیدن آن، اگر لمس کردن برایش مقدور نبود، نباید مزاحمت کند، و نه هم بسوی آن اشاره نماید.

و میان رکن یمانی و حجرالاسود این دعا را بخواند:
«رَبِّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ».
و هر بار که از مقابل حجر الاسود می گذرد، با دست اشاره کرده و «الله أكبر» بگوید.

و در بقیه طواف هر چه دوست دارد بخواند، از قبیل ذکر و دعا و تلاوت قرآن.

سنت این است که در سه شوط اول طواف، رَمَل کند (راه رفتن سریع با قدم های کوتاه)، در چهار شوط بعدی رمل وجود ندارد، عادی راه برود.

هرگاه طواف را تمام نمود، به سمت مقام ابراهیم برود و بخواند:

﴿...وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...﴾

(وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى)

از مقام ابراهیم جای نماز بگیرید. [البقرة: 125] سپس در صورت امکان دو رکعت نماز عقب مقام ابراهیم می خواند، وگرنه در هر جای مسجد نماز می خواند اشکالی ندارد، در رکعت اول بعد از فاتحه می خواند:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

(قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ)

[ای پیامبر،] بگو: ای کافران. [الکافرون: 1] و در رکعت دوم بعد از فاتحه می خواند:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

بگو، الله یک است. [الإخلاص: 1].

چهارم: روش انجام سعی

هرگاه طواف و دو رکعت آن را تمام کند، نزد مسعی (صفا و مروه) می رود، زمانی که به آن نزدیک می شود می گوید:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) .

یقیناً صفا و مروه (که جای صبر هاجر است) یکی از نشانه‌های دین الله‌اند. [البقرة: 158]. سپس می‌گوید: "أبدأ بما بدأ الله به". "من با چیزی شروع می‌کنم که الله با آن شروع کرده است". «أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ»¹.

«با آنچه الله آغاز نموده، آغاز می‌کنم».

سپس بر فراز صفا رفته، رو به کعبه کند، وحدانیت الله را بیان نماید و تکبیر بگوید، و این اذکار را سه بار تکرار کند:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، و میان آن دعا کند. «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ».

ترجمه: «هیچ معبود بر حق جز الله نیست؛ او یکتا است و شریکی ندارد؛ پادشاهی و حمد و ثنا فقط از آن اوست؛ او بر انجام هر کاری تواناست؛ هیچ معبودی بجز الله یگانه وجود ندارد؛ وعده اش را عملی نمود، بنده اش را یاری کرد و احزاب را به تنهایی شکست داد». مانند این سه مرتبه تکرار نمود.

سپس از صفا به سوی مروه برود، هنگام رسیدن به علامت سبز، مردان با سرعت بدونند (سعی سریع) و پس از علامت دوم، مانند عادتش عادی راه برود، سعی سریع برای زنان مشروع نمی‌باشد. هرگاه به مروه رسید، همان کارها را انجام دهد که در صفا انجام داده بود (فقره شماره 2).

¹ مسلم، در شماره (1218) روایت نموده است.

سپس از مروه به سمت صفا پایین می آید، وقتی به علامت سبز رسید، با سرعت بدود، پس از علامت دوم، مانند عادتش عادی راه برود.

این رفت و برگشت را تا هفت شوط ادامه دهد (هر رفتن از صفا به مروه یک شوط، و برگشت از مروه به صفا شوط دیگر محسوب می شود).

و در سعی خود هر چه دوست دارد بخواند، اعم از ذکر و دعا و تلاوت قرآن.

پنجم: روش تراشیدن و یا کوتاه کردن موی سر

هرگاه عمره کننده طواف و سعی خود را تمام کند، اگر مرد باشد موهای خود را بتراشد و یا کوتاه کند، و سنت این است که تراشیدن یا کوتاه کردن شامل تمام سر باشد.

تراشیدن برای مردان بهتر است، مگر این که موسم حج نزدیک باشد، بگونه که برای رویدن موی سر وقت نباشد؛ در این صورت کوتاه کردن بهتر است.

اما زنان فقط به اندازه یک بند انگشت از موهایشان کوتاه می کنند.

ممنوعات احرام

محرمات احرام عبارت اند از:

تراشیدن، کوتاه کردن یا کندن مو، از هر قسمتی از بدن.

کوتاه کردن ناخن ها (تمام یا بخشی از ناخن های دست یا پا).

پوشاندن سر با چیزی چسبیده به آن مثل کلاه، عمامه، شال، گذاشتن رداء روی سر، دستمال، پتو، کارتن و غیره، که منظور آن پوشاندن باشد. این حکم ویژه مردان است و شامل زنان نمی شود.

پوشیدن لباس های دوخته شده و متناسب با بدن مثل: پیراهن دوخته شده، شلوار، جوراب، دستکش. این حکم نیز ویژه مردان است؛ زنان تنها از این موارد منع می شوند:

پوشیدن یَقاب، بُرَق یا پوششی شبیه یَقاب، او باید در مقابل مردان نامحرم با پوشش معمول صورت خود را بپوشاند؛ حتی اگر روپوش صورتش لمس کند، برای جلوگیری از تماس پوشش با صورتش، جایز نیست سریند یا مانند آن را بر سر بگذارد؛ زیرا هیچ دلیلی بر مشروعیت آن وجود ندارد.

پوشیدن دستکش. زنان باید دستان خود را با عبايه یا پارچه های دیگر در حضور نامحرم بپوشانند.

استفاده از عطر بر بدن یا لباس احرام.
کشتن حیوانات وحشی، و یا شکار آن حتی اگر آن را نکشد.
خواستگاری (برای خود یا دیگران).
عقد نکاح.

تماس های شهوت آمیز بدون فرج؛ مثل بوسیدن یا لمس با شهوت.

جماع (همبستری) که عبارت از وطی در فرج می باشد.

خلاصه اعمال عمره

غسل کردن.
استفاده از خوشبویی.
پوشیدن لباس احرام.
احرام، که همانا نیت دخول در مناسک است.
تلبیه.
طواف خانه کعبه.

دو رکعت نماز عقب مقام ابراهیم.

سعی بین صفا و مروه.
تراشیدن و یا کوتاه کردن موی سر. واللّٰه أعلم، و صلی اللّٰه وسلم
علی نبینا محمد.

فهرست

2	مختصری در مورد روش عمره و احکام آن
2	پیشگفتار
2	اول: شرایط پذیرش عبادت
3	دوم: حکم یادگیری روش عمره و احکام آن
4	سوم: فضیلت عمره
5	روش ادای عمره
5	اول: احکام میقات ها
6	دوم: روش انجام احرام و احکام آن
7	سوم: روش ادای طواف
9	چهارم: روش انجام سعی
11	پنجم: روش تراشیدن و یا کوتاه کردن موی سر
11	ممنوعات احرام
12	خلاصه اعمال عمره